

Irena Kropsz

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

ZRÓŻNICOWANIE PRZYCHODÓW I WYDATKÓW BUDŻETU WYBRANYCH GMIN DOLNEGO ŚLĄSKA

*THE DIFFERENTIATION OF INCOMES AND EXPENSES
OF THE BUDGET BETWEEN COMMUNES OF LOWER SILESIA*

Słowa kluczowe: budżet gminy, zróżnicowanie, Dolny Śląsk

Key words: budget of commune, differentiation, Lower Silesia

Synopsis. Budżet gminy jest główną determinantą sytuacji gospodarczej danego regionu, a także planem finansowym jako zestawienie dochodów i wydatków. Ma on kluczowe znaczenie dla prowadzonej w gminie polityki, jak również wpływa na jakość życia jej mieszkańców. W strukturze przychodów i wydatków gmin zawarty jest program zarządzania tą instytucją, który zawiera decyzje polityczne uchwalane przez radę samorządu. Roczny plan finansowy gminy ma kluczową właściwość dla rozwoju gminy, bezpieczeństwa i jej funkcjonowania. Ważne jest by istniała równowaga budżetowa, czyli takie ukształtowanie wydatków, aby nie przekroczyły one dochodów. W opracowaniu przedstawiono analizę dochodów i wydatków budżetu wybranych gmin Dolnego Śląska w latach 2004-2007.

Wprowadzenie

Samorząd terytorialny stanowi element sektora publicznego, a jednostki samorządu terytorialnego zaliczone są do sektora finansów publicznych. Finanse samorządu terytorialnego są integralną częścią publicznego systemu finansowego, obejmującego procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz z ich rozdysponowaniem. Odpowiednio do pojęcia finansów publicznych, finanse samorządu terytorialnego określane są jako zasoby i środki pieniężne oraz operacje finansowe, polegające na gromadzeniu dochodów własnych i dochodów wyrównawczych oraz przychodów, a także na dokonywaniu wydatków i rozchodów przez jednostki samorządu terytorialnego w celu sfinansowania zadań własnych i zleconych im przez państwo oraz zadań wspólnych [Chojna-Duch 2001]. Podstawowymi aktami prawnymi regulującymi obecnie gospodarkę finansową samorządu terytorialnego są: Konstytucja RP, ustawa *o finansach publicznych* [1998, 2005], ustawa *o dochodach jednostek samorządu Terytorialnego* [Dz.U. 2003], *samorządowe ustawy ustrojowe* [Dz.U. 1990] oraz sporządzona w Strasburgu Europejska Karta Samorządu Terytorialnego [Dz.U. 1985].

Budżet gminy jest podstawowy dokumentem zarządzania finansowego. Na dochody samorządowe składają się dochody własne, subwencje, ogólne i dotacje celowe z budżetu państwa, natomiast wydatki dzielą się na wydatki bieżące i inwestycyjne. Gospodarkę finansową gmin z kolei definiujemy w następujący sposób „*Ogół czynności związanych z gromadzeniem, podziałem, wydatkowaniem i rozliczaniem zasobów pieniężnych podejmowanych przez kompetentne organy gmin [...] oraz upoważnione podmioty wykonujące wyznaczone im zadania publiczne*” [Jędrzejewski 2007].

Cel i zakres pracy

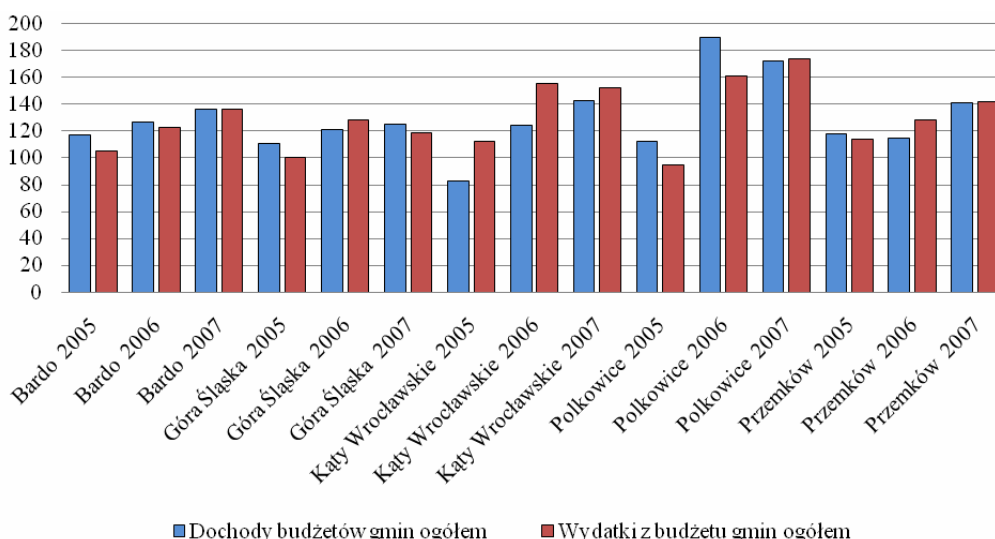
Uwzględniając duże znaczenie budżetu jako czynnika aktywizacji, a także rozwoju danego obszaru, celem pracy była: analiza dynamiki dochodów i wydatków budżetu w wybranych gminach oraz określenie struktury dochodów i wydatków budżetu badanych gmin. Zakres czasowy obejmował lata 2004 -2007. Zakres przestrzenny obejmował analizę przychodów i wydatków 5 gmin położonych na terenie Dolnego Śląska: Bardo, Góra Śląska, Kały Wrocławskie, Polkowice oraz Przemków. Ze względu na fakt, że intensywność rolnictwa województwa dolnośląskiego charakte-

ryzuje się zróżnicowaniem regionalnym, podkreślonym przez wyodrębnienie pięciu regionów funkcjonalnych obszarów wiejskich, wybrano więc po 1 gminie w każdym z regionów funkcjonalnych: Region I – intensywnego rolnictwa (Kąty Wrocławskie), Region II – rolniczo-rekreacyjny (Góra), Region III – przemysłowo-rekreacyjno-turystyczny (Bardo Śląskie), Region IV – rolniczo-przemysłowy (Polkowice), Region V – rolniczo-przemysłowo-rekreacyjny (Przemków). Dobór obiektów do badań gmin był celowy [Kopeć 1983], natomiast za kryterium celu przyjęto położenie gmin na Dolnym Śląsku, przynależność do każdego z pięciu regionów funkcjonalnych, a także status gminy miejsko-wiejskiej. W celu zebrania materiałów źródłowych posłużono się przede wszystkim statystyki powszechnej [Kopeć 1983]. Dane pochodziły ze stron internetowych Głównego Urzędu Statystycznego. Do opracowania danych wykorzystano metodę opisową i porównawczą [Ryznar 1999, Kopeć 1983, Stachak 2003, 2006]. Metoda porównawcza ma to do siebie, że korzystając z niej, możemy łatwiej zobrazować sytuację finansową dolnośląskich gmin. Uzyskane wyniki zaprezentowano w formie tabelarycznej i graficznej [Kopeć 1983].

Wyniki badań

Budżet finansowy gmin nie istniałby, gdyby gmina nie gromadziła środków finansowych, które są potrzebne dla realizacji wcześniej przyjętych celów oraz określonych ustawami zadań własnych. Dochody gmin to główna determinanta zamożności danego terenu, gdyż są wyznacznikiem rozwoju, a także haczykiem dla inwestorów. Nie przez przypadek gmina, która ma wysoki dochód w kolejnych latach osiąga najwyższą dynamikę oraz najszybszy przyrost pieniędzy w budżecie. W czasach kapitalizmu najbogatsi zarabiają najwięcej.

Na rysunku 1 przedstawiono dynamikę dochodów i wydatków ogółem w badanych gminach. Najwyższą dynamikę dochodów oraz wydatków ogółem badanych gmin w analizowanym okresie osiągnęła gmina Polkowice. Przyrost dochodów ogółem wynosił w 2007 roku 72%, natomiast wydatków ogółem o 74%. W 2006 roku w odniesieniu do wyjściowego roku 2004, gmina prawie podwoiła swoje przychody. Duży przemysł, górnictwo, wiele zakładów, a także większa liczba mieszkańców w porównaniu do przeciętnej liczby w innych gminach, pomogło osiągnąć taki wynik. Gmina Polkowice od wielu lat należała do najbogatszych gmin w Polsce. Nieznaczny spadek dochodów odnotowano w roku 2007. Natomiast najniższą dynamikę dochodów, a także wydatków budżetu ogółem w analizowanych latach 2004-2007 zaobserwowano w gminie Góra Śląska. Nastąpił tam 25% wzrost dochodów ogółem oraz 19% wzrost wydatków ogółem w odniesieniu do wyjściowego 2004 roku. Pozostałe analizowane gminy wykazywały pośrednie tempo wzrostu docho-

Rysunek 1. Dynamika dochodów i wydatków ogółem w wybranych gminach Dolnego Śląska (2004 = 100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

dów i wydatków ogółem w analizowanym okresie. Według uzyskanych wyników badań, tempo wzrostu zarówno dochodów jak i wydatków budżetu w analizowanych gminach było zbliżone. Największe zmiany w obrębie dochodów i wydatków budżetu spośród porównywanych gmin miejsko-wiejskich w latach 2004-2007 widoczne były w gminie Polkowice. Ekonomiczny aksjomat stanowi, aby istniała równowaga pomiędzy przychodami a rozchodami. W wyniku przeprowadzonych analiz widoczna jest zależność, że gminy wydają mniej więcej tyle, ile wcześniej zarobiły.

W tabeli 1 przedstawiono dodatkowo wskaźniki dynamiki dla dochodów własnych budżetów gmin, subwencji ogólnych, dotacji, środków na dofinansowanie zadań pozyskanych z innych źródeł oraz dochodów ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Tabela 1. Wskaźnik dynamiki dochodów budżetu w wybranych gminach Dolnego Śląska w latach 2004 -2007 [2004=100]

Wyszczególnienie	Lata	Dochody budżetów gmin ogółem	Dochody własne budżetów gmin	Subwencje ogólne	Dotacje	Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł	Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca
Bardo	2005	117	104	109	147	100	118
	2006	127	118	110	207	5	129
	2007	136	123	105	207	147	137
Góra Śląska	2005	111	104	103	170	0	111
	2006	121	105	108	232	0	122
	2007	125	108	111	244	0	125
Kąty Wrocławskie	2005	83	71	100	140	0	82
	2006	124	104	98	203	0	120
	2007	143	114	101	203	0	135
Polkowice	2005	112	109	98	142	964	112
	2006	190	202	100	159	275	190
	2007	172	181	108	169	139	172
Przemków	2005	118	121	103	165	132	119
	2006	115	115	86	198	244	116
	2007	141	153	112	196	382	144

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Największy wzrost wśród dochodów wystąpił w dziale dotacji. We wszystkich gminach zanotowano podobny najszybszy przyrost w porównaniu do innych źródeł dochodów budżetu. Gminy częściej zaczęły korzystać z funduszy strukturalnych na rozwój własnego rejonu. W porównaniu do 2004 roku wzrost dynamiki wynosił w 2007 roku średnio od 96% w gminie Przemków do 144% w gminie Góra Śląska.

Wydatki to druga kategoria budżetu gminnego, dlatego zostały poddane analizie również szczegółowo jak dochody budżetu gmin. W tabeli 2 przedstawiono szczegółowe informacje dotyczące wskaźników dynamiki dla poszczególnych rodzajów wydatków budżetu w wybranych gminach Dolnego Śląska. Między innymi przedstawiono dynamikę wydatków na: rolnictwo i łowiectwo, transport i łączność, gospodarkę komunalną i ochronę środowiska, gospodarkę mieszkaniową, oświatę i wychowanie, kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, ochronę zdrowia oraz pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, na kulturę fizyczną i sport, administrację publiczną oraz wydatków ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

W większości analizowanych gmin, poza Górą Śląską, najbardziej wzrosły wydatki na rolnictwo i leśnictwo (od ponad 6-krotnie w gminie Bardo do ponad 18-krotnie w gminie Przemków). W gminie Bardo także dużą dynamikę charakteryzowały się wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego. W gminie nie dba się specjalnie o rozwój tylko o podstawową działalność. Prawdopodobnie gmina nie posiada większych aspiracji by stać się bardziej atrakcyjną turystycznie pomi-

Tabela 2. Wskaźnik dynamiki wydatków budżetu w wybranych gminach Dolnego Śląska w latach 2004-2007 [2004=100]

Wyszczególnienie	Bardo			Góra Śląska			Kąty Wrocławskie			Polkowice			Przemków		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Wydatki z budżetu ogółem	105	123	136	100	128	119	112	155	152	95	161	174	114	128	142
Wydatki na rolnictwo i łowiectwo	189	411	736	148	79	25	89	554	901	77	652	1041	338	527	1911
Wydatki na transport i łączność	120	281	82	18	145	85	71	123	85	71	65	81	1545	989	2675
Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	50	55	34	30	43	63	165	411	447	89	136	222	61	125	106
Wydatki na gospodarkę mieszkaniową	101	142	134	106	115	172	101	101	106	66	281	236	132	130	155
Wydatki na oświatę i wychowanie	106	110	116	92	101	106	120	112	106	112	142	144	104	113	126
Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	122	212	667	153	353	117	113	125	150	109	219	206	118	103	132
Wydatki na ochronę zdrowia	109	98	103	102	220	425	122	128	131	184	248	497	111	82	99
Wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	132	169	171	149	205	188	136	174	179	117	141	142	136	161	160
Wydatki na kulturę fizyczną i sport	158	156	240	119	135	145	85	186	113	51	306	268	132	162	166
Wydatki na administrację publiczną	112	113	151	101	112	110	83	118	106	114	182	204	116	111	140
Wydatki na 1 mieszkańca	105	124	138	100	128	120	111	150	143	95	161	174	115	129	144

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

mo swoich walorów turystycznych. Brak renowacji zabytków, ulepszania infrastruktury turystycznej oraz reklamowania gminy na szeroką skalę ponosi za sobą konsekwencje, że Bardo staje się tylko miejscem, przez które się przejeżdża. W gminie Polkowice dodatkowo odnotowano duży, prawie 4-krotny wzrost wydatków na ochronę zdrowia, w gminie Kąty Wrocławskie około 3,5-krotnie wzrosły wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska, natomiast w gminie Przemków ponad 25-krotnie wzrosły wydatki na transport i łączność w odniesieniu do 2004 roku.

W tabeli 3 ukazano strukturę przychodów poszczególnych gmin w latach 2004-2007. Pozwala to zobaczyć jakimi sposobami dane jednostki terytorialne najbardziej się bogacą. W strukturze dochodów ogółem uzyskiwanych przez analizowane gminy dominowały dochody własne gmin. W ostatnim analizowanym 2007 roku gmina Polkowice posiadała najwyższy odsetek dochodów własnych, które stanowiły około 90% dochodów w budżecie. Świadczy to przede wszystkim o samodzielności i doskonałej przedsiębiorczości władz, a także zamieszkujących tam mieszkańców.

Spośród analizowanych gmin, na poziomie średnim pod względem udziału dochodów własnych w strukturze dochodów ogółem plasowała się gmina Kąty Wrocławskie. Średnio uzyskiwała około 60% własnych dochodów. Główną przyczyną ponad przeciętnego wyniku jest prawdopodobnie sąsiedztwo Wrocławia. Drugie co do szybkości tempa rozwoju miasto, gwarantuje większe zarobki, lepszy rynek zbytu. Bliskość dużego miasta poprawia zdecydowanie atrakcyjność przyległych gmin. Dochody własne w pozostałych gminach, stanowiły średnio od ponad 40 do 50%. Subwencje ogólne stanowią dużo większy udział w gminach o małych dochodach własnych, aniżeli w tych, które zbierają najwięcej z podatków. Podobnie jest z dotacjami. Są ważnym i istotnym zastrzykiem gotówki w gminach o słabych dochodach. Według tej zależności najniższy udział subwencji i dotacji odnotowano w gminie Polkowice, natomiast największy udział przypadał w gminach: Bardo, Góra Śląska oraz

Tabela 3. Struktura dochodów wybranych gmin Dolnego Śląska w latach 2004-2007 [%]

Wyszczególnienie	Lata	Dochody budżetów gmin ogółem	Dochody własne budżetów gmin	Subwencje ogólne	Dotacje	Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł	Dochody pozostałe
Bardo	2004	100	47	35	15	0	2
	2005	100	42	33	19	5	1
	2006	100	44	30	25	0	1
	2007	100	43	27	23	6	0
Góra Śląska	2004	100	51	31	14	0	4
	2005	100	47	29	22	0	2
	2006	100	44	27	28	0	1
	2007	100	44	27	28	0	0
Kąty Wrocławskie	2004	100	73	18	6	0	3
	2005	100	62	22	10	0	6
	2006	100	61	15	10	0	14
	2007	100	58	13	8	0	20
Polkowice	2004	100	85	11	4	0	0
	2005	100	82	10	4	4	0
	2006	100	90	6	3	1	1
	2007	100	89	7	3	0	0
Przemków	2004	100	42	41	13	1	2
	2005	100	43	36	19	1	0
	2006	100	42	31	23	2	2
	2007	100	45	33	19	3	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

w Kątach Wrocławskich. Rozpatrując środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskanych z innych źródeł można stwierdzić, że gminy, które są aktywne i mają większy udział dochodów własnych częściej korzystają z tej formy finansowania własnego budżetu.

Reasumując analizę struktury uzyskiwanych dochodów, gminy o większych dochodach posiadają większy udział własnych dochodów w całym planie finansowym, a także proporcjonalnie otrzymują więcej środków pozyskanych z innych źródeł. Kreatywne gminy łatwiej sobie radzą z nowymi przepisami Unii Europejskiej, są też bardziej przedsiębiorcze, a co za tym idzie mają lepszy wynik finansowy.

Strukturę wydatków wybranych gmin w analizowanym okresie 2004-2007 przedstawiono w tabeli 4. Analizując strukturę wydatków można potwierdzić to, że Góra Śląska jest gminą rolniczą. Średnia udział wydatków na cele rolnicze z trzech lat wynosi ponad 4%. Żadna gmina nie wydaje nawet 1% swoich przychodów na cele rolnicze i łowiectwo. Najmniej w rolnictwo inwestuje gmina Przemków. Ze względu na duży udział użytków rolnych, bo 44% czyni z Przemkowa gminę rolniczą. Jednak ilość wydawanych pieniędzy w ten sektor zdecydowanie zaprzecza temu stwierdzeniu. Najlepiej o transport i łączność dbała gmina Kąty Wrocławskie. Średnio wydaje co 10 złotych na drogi i wszystkie media potrzebne do normalnego funkcjonowania na terenie gminy. W gminie Kąty Wrocławskie przeznaczano także najwięcej środków na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną. W 2007 roku 25% własnego budżetu wydano w celu oczyszczania gminy. Może spowodowane jest to bliskością miasta Wrocławia i ogromnym zanieczyszczeniem środowiska w wyniku tego sąsiedztwa. Natomiast w dziale wydatków skierowanych na gospodarkę mieszkaniową w gminie Polkowice w 2007 roku wydano 10% całego budżetu na budowę mieszkań. W następnej kolejności uplasowała się gmina Kąty Wrocławskie oraz gmina Przemków. Największy udział w wydatkach wszystkich gmin stanowi oświata i wychowanie. Gminy mają w swoich zadaniach zadbać i w pełni sfinansować działalność szkół podstawowych i gimnazjów. A jak widać kształcenie dzieci i młodzieży stosunkowo dużo kosztuje. Wielkość szkoły ma bardzo duże znaczenie w wydat-

Tabela 4. Struktura wydatków wybranych gmin Dolnego Śląska w latach 2004-2007 [%]

Wyszczególnienie	Bardo			Góra Śląska			Kąty Wrocławskie			Polkowice			Przemków			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Wydatki z budżetu ogółem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Wydatki na rolnictwo i łowiectwo	0	0	0	1	5	7	3	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Wydatki na transport i łączność	3	3	6	2	7	1	8	5	14	9	11	8	9	7	4	0
Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	16	8	7	4	9	3	3	5	11	17	30	33	6	5	5	7
Wydatki na gospodarkę mieszkaniową	4	4	5	4	1	1	1	1	10	9	6	7	7	5	13	10
Wydatki na oświatę i wychowanie	36	36	32	30	40	37	32	36	36	38	26	25	26	31	23	22
Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	3	4	5	15	3	4	8	3	3	3	3	3	4	4	5	4
Wydatki na ochronę zdrowia	1	1	1	1	0	0	1	2	1	1	1	1	1	2	1	3
Wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	19	23	25	23	19	29	31	31	8	10	9	10	8	9	7	6
Wydatki na kulturę fizyczną i sport	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Wydatki na administrację publiczną	13	14	12	14	10	10	8	9	15	11	11	10	11	13	12	13
Wydatki pozostałe	5	6	6	5	4	5	4	6	1	2	1	2	2	19	14	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

kach gmin. Im więcej dzieci w jednej szkole tym bardziej obniża się koszty funkcjonowania placówki. Największy udział w budżecie gmin w 2007 roku na finansowanie szkół wydały gminy: Góra Śląska, Przemków i Bardo. Gminy zobowiązane są także zadbać o ochronę zdrowia swoich mieszkańców. Najbardziej zorganizowana pod tym względem była gmina Polkowice. Proporcjonalnie i wartościowo gmina ta wydała najwięcej na służbę zdrowia na swoim terenie.

Można zauważyć również zależność pomiędzy wydatkami na pomoc społeczną i inne zadania z zakresu polityki społecznej, a liczebnością i wielkością budżetu gmin. Bogatsze gminy wydają znacznie mniej na pomoc społeczną, aniżeli jednostki terytorialne o mniejszym budżecie. Gminy ze względu na mniejszą liczbę ludności, mniejszą liczbę podmiotów gospodarczych, mniejszy rynek zbytu i ze względu na większe bezrobocie posiadają zdecydowanie większą potrzebę zaspokajania minimum egzystencjalnego swoich mieszkańców, stąd zwiększone nakłady na pomoc społeczną. Inwestowanie w dział sportowy w obecnych czasach to najlepsza forma promowania gminy w całej Polsce i na świecie. To właśnie małe miasteczka rozpoznawane są po sukcesach sportowych. Gmina Polkowice słynie ze znakomitej drużyny piłkarskiej, która w latach 2004-2006 awansowała do polskiej ekstraklasy. Stąd tak duży udział w wydatkach budżetu gminy Polkowic na cele sportu i kultury fizycznej. W 2006 roku władze samorządu przeznaczyły 15% budżetu na rozwój lokalnej drużyny piłkarskiej, a w 2007 około 12%.

Wydatki na administrację publiczną stanowią stosunkowo duży udział w całości budżetu wszystkich jednostek terytorialnych, wynosząc średnio od 8 do 15% w badanych gminach. Natomiast w dwóch gminach można zauważyć tendencję spadkową pod względem wydawanych pieniędzy na „biurokrację”. Istnieje ogólne przekonanie, że za dużo pieniędzy marnuje się i trwoni

właśnie na działalność administracji publicznej. Stąd stopniowe zmniejszanie środków. Najmniej wydaje ich gmina Góra Śląska przeznaczając w 2007 roku około 9% na działalność swojego samorządu. Najwięcej środków na administrację w 2007 roku wydały gminy Bardo i Przemków.

Wnioski

Analizując dochody i wydatki wybranych gmin obserwuje się pewną zależność. Gminy starają się zachować równowagę budżetową wydając mniej więcej tyle samo ile udało im się zebrać środków finansowych. W przypadku pojawienia się deficytu, starają się w kolejnych latach szybko go skorygować w taki sposób, aby nie utracić płynności finansowej. Wydaje się również, że każda gmina posiada podobne warunki do gospodarowania, gdyż leży na Dolnym Śląsku. Sytuacja jest natomiast wprost przeciwna. Zróżnicowane budżety każdej analizowanej gminy miejsko-wiejskiej zależą przede wszystkim od powierzchni gminy, liczby ludności, stopnia bezrobocia, występujących tam złóż naturalnych, bliskości dużej aglomeracji, a także od położenia geograficznego. Przeprowadzona analiza pozwoliła wysunąć następujące wnioski:

1. Gminy, które posiadają duże przychody, jeszcze szybciej je pomnażają. Wynika to z zasady, że najbogatsi zarabiają najwięcej.
2. Dynamika dochodów i wydatków ogółem w badanych gminach była zróżnicowana. Największy przyrost dochodów i wydatków zaobserwowano w gminie Polkowice (o 72 i 74%), natomiast najniższy przyrost dochodów i wydatków był w gminie Góra Śląska (o 25 i 19%).
3. W Gminie Kąty Wrocławskie i Przemków odnotowano wyższy przyrost dynamiki wydatków nad dochodami, natomiast w gminie Bardo, Góra Śląska i Polkowice występuje zależność odwrotna.
4. Dużą dynamiką w gminach charakteryzowały się również wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej. Duża część społeczeństwa coraz częściej wymaga pomocy socjalnej.
5. Dobrze rozwinięty przemysł, większa liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, a także większa liczba mieszkańców pozwala na osiągnięcie lepszego wyniku finansowego i odwrotnie.
6. Największy udział w dochodach ogółem analizowanych gmin stanowiły dochody własne. Im więcej gmina posiada własnych dochodów, tym więcej środków pieniężnych gromadzi w budżecie, natomiast w strukturze wydatków największy udział stanowiły wydatki na oświatę i wychowanie.

Literatura

- Chojna-Duch E.** 2001: Polskie prawo finansowe. Finanse publiczne. PWN, Warszawa, 157.
Europejska Karta Samorządu Terytorialnego sporządzona w Strasburgu 15 października 1985 r. (Dz.U. z 1994 r. nr 124, poz. 607).
- Jędrzejewski L.** 2007: Gospodarka finansowa samorządu terytorialnego w Polsce. Bydgoszcz-Gdańsk, 83.
Konstytucja RP z 7 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
- Kopeć B.** 1983: Metodyka badań ekonomicznych w gospodarstwach rolnych. Skrypt AR Wrocław, 166-199.
- Ryznar J.** 1999: Metody stosowane w pracy badawczej z zakresu doradztwa rolniczego. AR we Wrocławiu, Wrocław, 52-58.
- Stachak S.** 2003, 2006: Podstawy metodologii nauk ekonomicznych. Książka i Wiedza, Warszawa, 213-216.
Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2001r. nr 142, poz. 1591); ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz.U. z 2001 r. nr 142, poz. 1592); ustawa z 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa (tekst jednolity: Dz.U. z 2001 r. nr 142, poz. 1590).
Ustawa z 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2003r. nr 15, poz. 148 z późn. zm.).
Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. nr 203, poz. 1966 z późn. zm.).
Ustawa z 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz.U. nr 169, poz.1420).

Summary

The main determinant of the economic situation of particular region is the budget of commune, and also financial plan as the composition of incomes and expenses. It has key meaning for the led politics, and also influences for quality of people life. In the structure of incomes and populace expenses is contained the programme of management at this institution which contains political decisions resolved by the advice council. The year financial plan of the commune has key propriety for the development of commune, safety of it's functioning. It is important for budget the equilibrium, that is such form of expenses, that don't cross incomes. The analysis of earnings and expenses of budget in chosen communes of Lower Silesia region was introduced in the study in the years 2004-2007.

Adres do korespondencji:

dr Irena Kropisz
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Katedra Ekonomii i Zarządzania
Pl. Grunwaldzki 24A, 50-363 Wrocław
tel. (0 71) 320 17 68, e-mail: irenka812@tlen.pl